

ری

از آغاز تا حمله مغول
براساس مطالعات باستان‌شناختی و تاریخ‌نگارانه

www.ketab.ir

نوشته دکتر روکو رنته
با همکاری قدیر افروند

ترجمه دکتر محسن سعادت‌ی

ایران زمین - ۴-

انتشارات آریارمنا

ری

از آغاز تا حمله مغول

براساس مطالعات باستان‌شناختی و تاریخ‌نگارانه

| نوشته روکو رنته با همکاری قدیر افروند | ترجمه محسن سعادت |

| چاپ و صحافی: مهرگان | نوبت چاپ: نخست، ۱۴۰۰ | شمارگان: ۱۰۰ نسخه |

| بها: ۸۰۰۰۰ تومان |

| تصویر جلد: باروی ری |

| تارنما: www.aryaramna.ir |

| نامه‌نگار: info@aryaramna.ir, aryaramna@hotmail.com |

| نشانی: تهران، صندوق پستی: ۱۴۵۱۵-۵۶۹ |

| همراه: ۰۹۳۹۵۹۶۹۴۶۶ |

| انتشارات آریارمنا و گروه پژوهشی باستان‌کاوی تیسافرن |

| همه حقوق این اثر برای انتشارات آریارمنا و گروه پژوهشی باستان‌کاوی تیسافرن محفوظ است. |
| تکثیر، انتشار، چاپ و بازطبعی این اثر یا بخشی از آن به هر شیوه همچون رونوشت، انتشار الکترونیکی، ضبط
و ذخیره روی سی‌دی و چیزهایی از این دست بدون موافقت کتبی و قبلی انتشارات آریارمنا ممنوع است و
متخلفان بر پایه قانون «حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» تحت پیگرد قرار خواهند گرفت. |

Rante, Rocco

ری از آغاز تا حمله مغول بر اساس مطالعات باستان‌شناختی و تاریخ‌نگارانه/نوشته روکو رنته؛ ترجمه
محسن سعادت.

تهران: آریارمنا، ۱۴۰۰.

۲۲۲ ص: مصور (رنکی)، جدول، نقشه.

978-622-97183-6-0

فیبیا

عنوان اصلی:

Rayy : from its origins to the Mongol invasion : an archaeological and historiographical study, 2015

کتابنامه: ص. ۲۰۳-۲۱۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

حفاری‌ها (باستان‌شناسی) -- ایران -- ری

Excavations (Archaeology) -- Iran -- Rey

Rey (Iran) -- Antiquities

Rey (Iran) -- History

سدادت، محسن، ۱۳۶۹ - مترجم

DSR55

۹۵۵/۱۲۶۳-۰۴۳

۸۴۴۷۹۲۱

اطلاعات رگورد کتابشناسی: فیبا

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

فهرست

۱۳	 پیشگفتار
۱۷	 یادداشت مترجم
۱۹	 مقدمه
۲۵	 فصل یکم: زمینه جغرافیایی
۳۱	 فصل دوم: زمینه تاریخی
۳۲	 عصر پیش از اسلام
۳۴	 عصر اسلامی
۳۵	 اولین تصرف ری و خلفای نخستین
۳۸	 دوره اموی
۴۰	 دوره عباسی
۴۵	 دوره سامانی
۴۶	 دوره آل بویه
۵۰	 دوره غزنوی
۵۱	 دوره سلجوقی
۵۳	 حمله مغولان
۵۵	 فصل سوم: بررسی ها و کاوش های پیشین در ری
۵۶	 نقشه های ری در قرن نوزدهم
۵۹	 نقشه پاسکال گُست از ری
۵۹	 مشاهدات پاسکال گُست از ری (۱۸۴۰ میلادی)
۵۹	 ارتفاعات شرقی (برگ ۶۲)
۶۲	 ارتفاعات غربی (برگ ۶۳)
۶۲	 فعالیت های پیشین باستان شناسی در ری

۶۵	فصل چهارم: توپوگرافی ری
۶۵	توپوگرافی ری
۶۸	کهندژ
۷۴	شهرستان
۸۲	ری امروزی: بین شهرسازی جدید و حفاظت محوطه
۸۵	فصل پنجم: کاوش‌های ری
۸۵	باروی شهرستان
۹۹	ترانشه آزمایشی T1
۱۰۴	ترانشه آزمایشی T3 و T4
۱۰۶	ترانشه آزمایشی T2: شهرستان
۱۱۲	مسجد
۱۱۹	کاوش کهندژ (با همکاری قدیرافروند)
۱۱۹	استحکامات غربی
۱۲۸	استحکامات شرقی
۱۲۲	فصل ششم: سفال‌های حاصل از کاوش (۲۰۰۷-۲۰۰۶)
۱۲۲	تجزیه و تحلیل سفال‌ها
۱۳۲	توصیف نوع و جنس
۱۳۳	مطالعه گاهنگاری سفال‌ها: ترکیب و تفسیر
۱۵۳	فصل هفتم: توسعه شهری
۱۵۳	استخوان‌بندی شهری بنیادهای ری
۱۵۵	توسعه شهری طی دوره پارتی
۱۵۹	توسعه شهری طی دوره ساسانی
۱۶۲	توسعه شهری طی دوره اسلامی
۱۷۵	چشم‌انداز توسعه شهری برخی از شهرهای بزرگ ایران
۱۸۱	برآیند
۱۸۹	پیوست: فرمانروایان ری
۱۹۹	کتاب‌نامه

پیشگفتار

رناتا هولود

مایه خوشنودی ویژه‌ای است که این تحقیق ری (با نام امروزی شاه عبدالعظیم یا شهر ری) را به عنوان محوطه‌ای کلیدی در فلات ایران معرفی کند. فک‌نگاری جدید روکو رنته به معرفی و جزئیات دقیق زندگی پیچیده از این محوطه شهری باستانی و قرون میانه می‌پردازد که ویرانه‌های آن در جنوب تهران پایتخت ایران، و در واقع امروزه به حومه جنوبی آن متصل شده است. دشت ری، محل استقرارهای بسیار مهم قدیم‌تر از جمله محوطه پیش از تاریخی چشمه‌علی و آتشکده بزرگ ساسانی بوده است. خود ری با استقرارهای کوچک عصر آهن آغاز شد، در دوره پارتیان به طور کامل به یک مرکز شهری بارودار تبدیل شد و سپس بار دیگر در زمان عباسیان دوباره گسترش یافت و تا زمان تهاجم مغولان به اوج شکوفایی خود رسید. در حال حاضر کار رنته نتایج حاصل از ترانسه‌های آزمایشی و بررسی‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۷ را ارائه می‌دهد و آن را در زمره منابع تاریخی و جغرافیایی در دسترس قرار می‌دهد. از این تلاش می‌توان یک درک جدید و واضح تر از زمان پیدایش ری ارائه داد: ری به عنوان یک شهر، به عنوان یک قلعه، به عنوان یک رابط تجاری، به عنوان محل زندگی فرهنگی و تاثیرگذار در عرصه ژئوپولیتیک سیاسی در فلات ایران معرفی می‌شود.

رنته، بارها و با همکاری باستان‌شناس ایرانی، قدیر افروند، ترانسه‌های آزمایشی راهبردی را در محوطه ری باز کرد. این کاوش‌گری‌های جدید، ماهیت و گسترش فعالیت‌های طولانی مدت این مرکز شهری را روشن می‌سازد. ترانسه‌های جدید در کهندژ و در شهر پایین‌تر (شهرستان) و حتی

مهم‌تر از همه یک ترانشه آزمایشی عمیق لایه‌نگاری در شهر پایین‌تر، توالی و مهم‌ترین زمان‌های استقرار را نشان می‌دهند. زندگی شهری برای اولین بار بر روی ارگ و مرزهای دیوارهای شهر متمرکز شده است. در همان زمان کهندژ شهر باروبندی و تقویت شده، موفقیت آن به‌عنوان یک مرکز شهری و موقعیت جدید آن به‌عنوان یک مرکز منطقه‌ای بزرگ سبب سرازیر شدن جمعیت جدید در بین قبایل عرب پس از فتح اسلامی به درون قلمرو آن شد. استقرار گذشته از شهر بارودار قدیم به مناطق همجوار آن گسترش یافته، درحالی که هنوز کهندژ بزرگ حفظ شده است. شهر بنا بر داده‌های به دست آمده از فعالیت‌های باستان‌شناسی و سکه‌شناسی از خاستگاه کهن آن (براساس پی بنا و باروهای دفاعی) تا زمان ویرانی در جریان هجوم مغولان در اوایل قرن سیزدهم میلادی قابل بازسازی است.

کار جدید رننه نیز تا حدودی موقعیت و گسترش تفسیر داده‌های حاصل از حفاری‌های قبلی محوطه را بازسازی می‌کند. به‌ویژه در مواد ثبت شده در ترانشه‌های نسبتاً وسیع و با دقت کار شده در محوطه به سرپرسی از یک اشیمت در اواخر دهه ۱۹۳۰، اکنون می‌تواند به‌طور کامل در زمینه محوطه و دشت ری مورد بررسی قرار گیرد. این مواد به‌طور عمده در موزه ایران باستان و موزه باستان‌شناسی و انسان‌شناسی دانشگاه پسیلوانیا (موزه پن) قرار دارد، مقدار اندکی نیز در موزه هنر فیلادلفیا، موزه هنرهای زیبای بوستون و موزه شرقی دانشگاه شیکاگو آماده بررسی بیشتر هستند. من منتظرم تا تلاش‌های مشترکمان را گسترش دهیم. علاوه بر این، به لطف کارهای روزمره و جدید در محوطه‌های کلیدی اواخر دوران باستان و قرون میانه در ایران و آسیای مرکزی از قبیل مرو و نیشابور و مواد تازه کشف‌شده از ری اکنون می‌تواند در باستان‌شناسی دوران تاریخی مورد مطالعه قرار گیرد.

سیاسگزاری

این کتاب نتیجه تحقیقات دکتری من است که با حمایت مؤسسه تحقیقات فرانسویان در ایران (IFRI) و وزارت امور خارجه فرانسه انجام شده است. این کتاب محصول چندین سال توپوگرافی، بررسی، کاوش و مطالعه مواد فرهنگی از ری است. این کتاب همچنین نتیجه مطالعه دقیق داده‌های تاریخی و باستان‌شناسی بوده، که همگی در فرانسه و در فیلادلفیای آمریکا آموخته شده است.

ابتدا می‌خواهم قدردانی عمیق خود را از رناتا هولود برای پیشنهادها، اصلاحات و همکاری‌هایش را بیان کنم. همچنین از شهریار عدل برای پیشنهادهایش قدردانی می‌کنم.

از رمی یوشارلا و کریستین برومبرگر تشکر ویژه‌ای دارم، همچنین از دیوید دوراند. گودی که در طول تحصیل دکتری من در ایران پشتیبانم بود.